

Funkcją kultury nie jest zaspokajanie istniejących potrzeb, ale stwarzanie nowych – przy równoczesnym utrzymywaniu potrzeb już wprzódy zakorzenionych.

prof. Zygmunt Bauman – „Kultura w płynnej nowoczesności”

Piotr Kruszczyński

KONCEPCJA PROGRAMOWO-ORGANIZACYJNA

**DLA TEATRU NOWEGO IM. TADEUSZA ŁOMNICKIEGO W POZNANIU
NA LATA 2019-2024**

I. PROGRAM ARTYSTYCZNY

1. Teatr, który przyciąga

Kształtowanie repertuaru jednego z zaledwie dwóch teatrów dramatycznych w dużym mieście (i jednego z pięciu w regionie) wiąże się z odpowiedzialnością skupienia uwagi bardzo szerokiego, zróżnicowanego pod wieloma względami, grona widzów. Konieczne jest więc stworzenie takiej oferty artystycznej, która nie zniechęci nikogo z potencjalnych odbiorców, nie schlebając jednocześnie li tylko prostej potrzebie rozrywki. Świadoma różnorodność powinna przejawiać się zarówno w treści, jak i w formie scenicznych prezentacji, czemu sprzyjać ma zatrudnianie w nadchodzących sezonach twórców reprezentujących różne pokolenia i estetyki. Poza kontynuowaniem współpracy z uznanymi reżyserami, których spektakle znalazły się już w repertuarze Teatru Nowego w latach 2011-2018 (byli to m.in. Izabella Cywińska, Agata Duda-Gracz, Mikołaj Grabowski, Jerzy Satanowski, Remigiusz Brzyk, Radosław Rychcik, Michał Siegoczyński, Marcin Wierchowowski), niezbędne jest nieustanne śledzenie poczynąń przedstawicieli najmłodszego pokolenia, w tym – stały kontakt z wydziałami reżyserii szkół teatralnych. Wyróżniający się młodzi reżyserzy będą zapraszani na spotkania z zespołem Teatru Nowego przy okazji czytań najnowszej dramaturgii, by później – po udanej pracy warsztatowej – otrzymać szansę scenicznego debiutu.

2. Teatr, który łączy

Przyjęte w sezonie 2018/2019 hasło „miejsce dla wszystkich” należy rozumieć nie tylko jako dbałość o wspomniany już szeroki wachlarz tematów i scenicznych konwencji, ale także – w kontrze do polaryzacji poglądów w podzielonym politycznie społeczeństwie – jako próbę przywołania poczucia wspólnotowości. Fascynujące, choć niełatwe zadanie kształtowania postaw jednoczących Polaków, będzie realizowane przez sięganie do źródeł kultury

europejskiej, inscenizowanie kanonu literackiego czy przywoływanie zapomnianych – lub wymazanych z kart historii – autorytetów. Właśnie w integracyjnej funkcji teatru dostrzegam dziś najistotniejszy cel społeczny na najbliższe sezony artystyczne.

3. Teatr, który zachwyca

Polski teatr wciąż stanowi jedno z najbardziej interesujących zjawisk kultury europejskiej. Świadomość jego siły i obserwacja kierunków rozwoju pozwala śmiało myśleć o podnoszeniu wymagań wobec odbiorców, wzroście ich kompetencji, kreowaniu „zdrówego snobizmu” – mody na obcowanie z kulturą wysoką w miejsce łatwego pochłaniania masowych zjawisk kultury popularnej. Konkutowanie z – jakże często tandetnym – przekazem medialnym to trudne zadanie, wymagające przede wszystkim dobrej komunikatywności i perfekcji wykonawczej. Świetni reżyserzy i znakomity zespół aktorski obsadzony w interesującym repertuarze to jednak w dzisiejszych czasach zbyt mało. Nie sposób podejmować rywalizacji z telewizją i Internetem bez korzystania z nowych technologii, które, świadomie użyte, znacznie uatrakcyjniają sceniczny przekaz. Konieczne jest zatem ciągle inwestowanie w najnowszy sprzęt oświetleniowy, akustyczny i multimedialny. Warto też o tym pamiętać, mając świadomość zaistnienia w niedalekiej przyszłości konkurencji w postaci blisko usytuowanej nowej siedziby Teatru Muzycznego.

4. Teatr, który uczy

Repertuar Teatru Nowego układany jest w swoistą „ścieżkę edukacyjną”, wyznaczającą kolejne stopnie teatralnego wtajemniczenia – od prostej komedii („Przyjęcie dla głupca”), przez klasykę („Wiśniowy sad”, „Dom Bernardy Alba”, „Pan Tadeusz”), dramaturgię współczesną („Prezydentki”, „Będzie pani zadowolona...”, „Gorączka czerwcowej nocy”), aż po wysmakowaną estetykę postdramatyzmu („Versus”, „Lear”). Prosta zasada, by na afiszu stale funkcjonowała pełna oferta – od propozycji dla początkujących po dania dla stałych bywalców – wymaga tego, by przedstawienia kończące sceniczny żywot były zastępowane przez nowe, zbliżone w swym poziomie komunikacji z widzami. Repertuar Teatru Nowego uzupełnia, a często objaśnia, bardzo obfita oferta edukacyjna, złożona z tzw. „wydarzeń okołoteatralnych” skierowanych do jak największego grona odbiorców. Jej poszerzanie postrzegam jako równie istotne zadanie nowoczesnej instytucji kultury.

5. Teatr, który zaskakuje

Wiara w Teatr oparty na lokalności i reagujący na bieżące wydarzenia każe zostawiać w planowaniu spory margines swobody przeznaczony na improwizację, rozumianą jako gotowość do reakcji „tu i teraz”. Uważam tę możliwość szybkiego reagowania za jeden z głównych atutów teatralnej kreacji. Na takich zasadach w minionych sezonach powstało już wiele premierowych realizacji i cennych inicjatyw, takich jak: pięć edycji Sceny Debiutów, cykl spotkań literackich „Czytnik”, konkurs reżyserski „Dialogujące eksplikacje”, przejęcie przez Teatr Nowy organizacji Festiwalu „Pamiętajmy o Osieckiej”, zaproszenia dla najlepszych spektakli dyplomowych sezonu, inicjatywa „Krwawych poniedziałków” i wiele innych. Wszystkie one rodziły się z impulsu, z potrzeby chwili, wycucia czasu i miejsca. Pozwalajmy zatem

Teatrowi na kaprys i swawolę, które wpisują się doskonale w jego chwilowość i przemijalność. Z pełną świadomością nie przedstawiam więc tu rozpisanych planów na poszczególne sezony. Nie podaję też listy nazwisk twórców mając świadomość zmienności naszej artystycznej kondycji oraz będąc ciekawym estetyk proponowanych przez teatralnych debiutantów.

6. Ogólne założenia budowania repertuaru w ramach otrzymanych od Organizatora środków:

- realizacja minimum 4 premier w sezonie, w tym co najmniej 2 wieloobsadowych premier na Dużej Scenie,
- kontynuacja i rozwój Festiwalu „Pamiętajmy o Osieckiej” wraz z ogólnopolskim konkursem wokalnym,
- organizacja dodatkowych imprez z pełnym wykorzystaniem potencjału scen, w tym spektakli granych gościnnie, czytań dramatów, zajęć edukacyjnych, warsztatów, projekcji, wykładów *etc.*,
- organizacja w 2023 roku wydarzeń jubileuszowych związanych ze 100-leciem sceny przy Dąbrowskiego 5 oraz 50-leciem reaktywacji Teatru Nowego pod dyrekcją Izabelli Cywińskiej.

II. ANALIZA WARUNKÓW ORGANIZACYJNO-FINANSOWYCH

1. Najważniejszym celem statutowym teatru publicznego pozostaje realizacja premier i ich regularne, codzienne granie – tzw. bieżąca eksploatacja. Chlubą Teatru Nowego jest fakt, że eksploatacja owa nie przynosi strat, lecz zyski. Warto więc konsekwentnie inwestować w nowe spektakle, co ostatnimi laty nastrocza jednak pewnych trudności. Choć ogólna dotacja podmiotowa na działalność Teatru Nowego w Poznaniu w latach 2011-2019 – po chwilowym spadku w latach 2012-2014 – zauważalnie rośnie, to jednak spory wzrost kosztów stałych instytucji powoduje od 2015 roku przykrą konieczność umniejszania środków przeznaczonych na realizację premier. Obrazuje to załączona poniżej tabela, w której wyraźnie widać spadek od roku 2014 udziału procentowego kosztów realizacji nowych przedstawień wobec ogólnej kwoty dotacji Organizatora. Regularne działania Teatru Nowego zmierzające do pozyskiwania dotacji celowych z innych źródeł podniosły nieco ten wskaźnik w latach 2016 i 2018. Niestety, odrzucanie ostatnimi czasy naszych wniosków składanych w ramach programów operacyjnych MKiDN skutkuje ryzykiem umniejszenia liczby nowych spektakli w 2019 roku. Niebagatelny wpływ na to ma także odczuwalny wzrost kosztów realizacji premier, zarówno pod względem wysokości honorariów, jak i w kosztach materiałów i usług.

Ostatnia kolumna tabeli obrazuje niezwykle skuteczną politykę repertuarową, dzięki której wciąż zwiększają się wpływy własne z prowadzenia działalności merytorycznej. Teatr Nowy, bazując na realizowaniu każdego roku nowych, atrakcyjnych tytułów, sam wypracowywał regularnie od 22,5% kwoty dotacji podmiotowej w roku 2011 do rekordowego wskaźnika – 31% w roku 2015. Nie trzeba dodawać, że wzrost ten wynikał przede wszystkim z możliwości eksploatacji licznych, atrakcyjnych i dość kosztownych, premier wyprodukowanych

w latach 2011-2013 (przy wykorzystaniu aż 12-15% z kwoty rocznej dotacji). Lata 2014-2019, znaczone koniecznością obniżenia kosztów realizacji premier, powodują, że w efekcie wpływu własne Teatru Nowego w stosunku do dotacji celowej znów stopniowo maleją (do 26,5% w roku 2018).

Poniższe zestawienie danych wykazuje jasno korzystny wpływ inwestowania w nowe przedstawienia na ogólny wynik finansowy instytucji. Spektakle Teatru Nowego cieszą się uznaniem widzów, są regularnie grane przy pełnej widowni, rejestrowane przez telewizję, zapraszane na liczne festiwale i środowiskowe przeglądy, co nie tylko daje powód do satysfakcji, ale i przynosi satysfakcjonujące przychody. Należy zatem dołożyć wszelkich starań, by – pomimo rosnących kosztów utrzymania – nie zaniedbywać właściwej proporcji kosztów realizacji premier w stosunku do ogólnej kwoty dotacji podmiotowej.

rok	dotacja podmiotowa Organizatora (w tym d. celowe na realizację premier)	dotacje celowe na realizację premier z MKiDN	koszty realizacji premier	procentowy udział kosztów realizacji premier w kwocie dotacji	wpływy własne z działalności merytorycznej
2011	7 915 453,00	-	967 321,03	12,22	1 783 436,58
2012	7 523 500,00	-	1 130 235,17	15,02	1 822 042,04
2013	7 080 825,00	100 000,00	1 102 954,38	15,58	1 741 611,81
2014	7 253 325,00	-	730 716,93	10,07	2 133 901,55
2015	7 564 071,00	-	527 398,70	6,97	2 346 387,54
2016	7 956 507,00*	142 404,49	806 748,48	10,14	2 135 094,71
2017	8 227 377,00	263 946,74	682 218,57	8,29	2 376 154,13
2018	9 040 066,00**	83 875,00	977 184,83	10,80	2 396 851,60
2019	9 519 495,00	-	786 000,00	8,26	brak danych

* w 2016 roku Teatr otrzymał dotacje celową na zadanie: "Przygotowanie premiery pt. „Ambona Ludu” z okazji rocznicy Powstania Wielkopolskiego” w kwocie 75 000 zł.

** w 2018 roku Teatr otrzymał dotacje celową w kwocie 214 000 zł na zadanie: „Realizacja spektaklu według dramatu Radosława Paczochy, którego tematem są wydarzenia Powstania Wielkopolskiego” oraz 150 000 zł na zadanie „Pan Tadeusz czyli Ostatni zajazd na Litwie”.

2. Główne zadania dotyczące infrastruktury

2.1. Inwestycje priorytetowe:

- remont schodów wejściowych do budynku od strony Zaułka Krystyny Feldman (Scena Nowa),
- doposażenie pracowni oświetleniowej w reflektory i stół do prowadzenia światła,
- wydzielenie pracowni multimedialnych w strukturze organizacyjnej Teatru,
- wymiana centrali przeciwpożarowej,
- wymiana detali wystroju *foyer* Dużej Sceny,
- wymiana oświetlenia fasad i wewnątrz.

2.2. Inwestycje dodatkowe (realizowane w miarę posiadanych środków):

- dobudowanie pełnowymiarowej sali prób (nadbudowa budynku),
- budowa lub adaptacja parkingu,
- stworzenie nowego magazynu dekoracji lub remont obiektu wynajmowanego,
- remont *foyer* Sceny Nowej,
- wymiana stolarki okiennej i drzwiowej elewacji od strony ul. Dąbrowskiego,
- renowacja pokoi hotelowych,
- renowacja garderób aktorskich,
- zakup i uruchomienie własnej pralni chemicznej.

3. Kapitał ludzki

Teatr Nowy w Poznaniu tworzą ludzie, którzy z oddaniem i poświęceniem dbają o wysoki poziom usług kulturalnych świadczonych każdego wieczoru mieszkańcom Poznania i Wielkopolski. Wielopokoleniowy zespół artystyczny jest gotowy do podjęcia najróżniejszych wyzwań, o czym świadczą znakomite opinie widzów i środowiska teatralnego. Zespół administracyjny i techniczny teatru gwarantuje w obecnym kształcie możliwość regularnej eksploatacji ponad 350 przedstawień w roku oraz realizację kilku premier w sezonie.

/Piotr Kruszczyński/